

VERSLAG WERKPLAATS 9 en 10

Van elke werkplaats wordt een sfeerverslag gemaakt: een combinatie van een beschrijving en foto's, de presentaties die gebruikt zijn en belangrijkste resultaten. Het sfeerverslag is ter informatie. De resultaten van de werkplaats worden door het projectteam verwerkt en gebruikt in de daaropvolgende werkplaats(en). Als u iets opgevallen is in dit verslag, of u wilt er op reageren, neem dan contact op met Tim Smit (tsmit@aaenmaas.nl, 06-57931631).

Overzicht van werkplaats 9 en 10

Op donderdagavond 13 juni 2019 stond Werkplaats 9 in het teken van de voorkeursrichting: op gelijkwaardig informatieniveau komen, het begrijpen van de afwegingen en een gevoel te krijgen voor de hoofdlijnen. Het doel was om inhoudelijk te kijken naar het advies voor de voorkeursrichting. Een week later, op vrijdag 21 juni 2019, vond werkplaats 10 plaats, in het teken van de afronding van het advies voor de voorkeursrichting. Doordat er in werkplaats 9 inhoudelijk op de voorkeursrichting is ingegaan, konden de deelnemers in werkplaats 10 direct aan de slag met het uitwerken van deelgebieden.

Werkplaats 9 begon op donderdagavond met een inleiding door werkplaatsleider Berto Meeuwissen. Hij gaf aan wat leeft in het gebied en bij de werkplaatsdeelnemers, waar die dag om draaide en hij gaf een korte blik op waar we nu staan in het proces. Vervolgens presenteerde Jan Bouman de terugblik op de vorige werkplaats en de inhoud van het advies voor de voorkeursrichting. Tot slot werd er een doordijk gegeven naar Werkplaats 10.

Werkplaats 10 begon al vroeg met een terugblik op werkplaats 9, voor de deelnemers die niet aanwezig geweest waren bij werkplaats 9. Daarna is aan alle deelnemers een korte introductie gegeven over het programma. Het eerste deel was het uitwerken van verschillende deelgebieden. Het tweede gedeelte bestond uit een pitch, waarin de deelnemers onderzoek gingen naar een mooie titel of slogan ter promotie van het gebied. Het laatste deel was optioneel en bestond uit een interactief programma met bestuurders.

Terugblik werkplaats 9: advies voorkeursrichting

Deel 1 werkplaats 9

De presentatie startte met een terugblik op werkplaats 8, waarbij aan de deelnemers was gevraagd wat zij ALTIJD en NOOIT in het voorkeursalternatief wilden hebben. De onderwerpen die een grote meerderheid van de deelnemers ALTIJD in het voorkeursalternatief wilde zien, komen ook terug in het advies voorkeursrichting. Dit gaat over de dubbele rij bomen op de dijk, de bakenbomen, een bevaarbare meander, de doorsteek naar de Gouden Ham, de routestructuren en pontjes en waterfront Ravenstein. Sommige dilemma's die door de deelnemers opgeschreven waren, zijn ook nog steeds dilemma's voor het projectteam en hebben een nadere uitwerking nodig. Dit zijn bijvoorbeeld de haven en de weg bij Megen, de inrichting van de uiterwaarden en het verkeer op de dijk.

Na de terugblik op werkplaats 8, is inhoudelijk op het advies voorkeursrichting ingegaan. Sinds de werkplaats van februari is het projectteam flink aan het werk gegaan met ontwerpen, onderzoeken en beoordelen. Er is gewerkt aan dijkberekeningen, rivierberekeningen gebaseerd op ontwerpen van het winterbed en aan zomerbedverdieping, duurzaamheid. Er hebben beoordelingen plaatsgevonden op doelbereik, haalbaarheid en milieueffecten en er is gerekend aan de bekostiging. Het advies voorkeursrichting is als basis opgebouwd uit de kansrijke alternatieven X en Z. Er is niet gekozen voor X of Z, maar onderdelen zijn gekozen bij het samenstellen, uitgaande van de uitkomsten van de beoordelingen en raming. Zo ontstaat er één integraal en samenhangend pakket aan maatregelen die gerealiseerd kunnen worden voor 2025-2028 en binnen het budget passen. Alle maatregelen die wel binnen het gebiedsbeeld passen, maar niet tijdig te realiseren zijn, komen terecht in de structuurvisie.

In het advies voorkeursrichting voldoet de dijk aan de eisen voor de waterveiligheid. De tuimeldijken bij de kernen worden als tuimeldijken versterkt, met het behoud van de bomen op de dijk. De dijken bij de grote meanderlobben worden uitgevoerd als moderne gronddijk. Op de plekken waar geen bebouwing of natuur binnendijks ligt, wordt piging tegengegaan met een pipingberm tussen de 30 en 150 meter. Waar geen ruimte is wordt het pipingprobleem opgelost met constructies. De verkeersstromen worden gescheiden op de trace's met tuimelkade, en samengevoegd op de stukken met modernere gronddijk. Er is gekozen om deelgebieden uit de voorkeursrichting te houden. Dit gaat over het 'midden' van De Waarden, het zuidelijke deel van de Ossenkamp, de Lymen en de Oijjensche Middenwaard – De Schans.

Voor de waterstandsdeling worden maatregelen uitgevoerd aan de Brabantse én aan de Gelderse zijde. Voor Brabant is dit de Lelyzone, de twee meanders en Demen-Dieden. Voor Gelderland is dit de geul Appeltern-Maasbommel. De inrichting van de uiterwaarden bestaat uit rivier- en moerasnatuur, met in de stroomluwe delen dicht bij de dijk meer bomen en struikgewas en dicht bij de Maas meer bloemrijke graslanden waar je ver over uit kunt kijken. Zichtlijnen vanaf de dijk

naar de Maas en naar de 'overkant' blijven bestaan. De meander van de Diedensche Uiterdijk wordt niet aangesloten op de Maas, de meander in De Waarden wordt wel aangesloten, zodat deze bevaarbaar is. Samen leveren deze maatregelen 11 cm waterstandsdeling op, inclusief beheerruimte voor de rivier- en moerasnatuur. Wanneer 20 cm gerealiseerd moet worden, is zomerbedverdieping toepasbaar.

Voor Megen en Ravenstein is gezocht naar een manier om het Gezicht aan de Maas en Waterfront Ravenstein vorm te geven. Deze locaties dienen nog nader uitgewerkt te worden.

Deel 2 werkplaats 9

Na de presentatie kregen de deelnemers tijd om tijdens de markt het advies voorkeursrichting, het gebiedsbeeld en factsheets met informatie over de voorkeursrichting nader te bekijken. Ook konden ze vragen stellen aan het projectteam. Verder kregen de deelnemers de kans om hun voorkeur uit te spreken door groene stickers te plakken op de elementen waar zij achter stonden, en een rode sticker te plakken op onderdelen waar zij het niet mee eens waren. Tot slot konden ze aangeven welke onderwerpen ze nog verder wilden uitwerken in werkplaats 10. De avond werd afgesloten met een drankje aan de bar.

Terugblik werkplaats 10: uitwerken deelgebieden

Deel 1 werkplaats 10

In het eerste deel van werkplaats 10 zijn de deelnemers aan de slag gegaan met het uitwerken van de deelgebieden. Deze deelgebieden hadden zij in werkplaats 9 ingebracht om verder uit te werken: Ossekamp en De Waarden, de Diedensche Uiterdijk, Gezicht van Megen, de geul Appeltern-

Maasbommel, het verkeer op de dijk en routestructuren aan de Gelderse zijde. De nadruk lag op gebiedsmaatregelen, aanvullend op de dijk- en rivieronderdelen in het advies voorkeursrichting: routes voor fietsers, wandelaars en zelfs ruiters, entrees naar het gebied, voorzieningen zoals picknickplaatsen, havens en aanlegsteigers en doorvaarhoogtes van de bruggen. Ook hadden sommige deelnemers (digitale) afbeeldingen mee van voorbeelden die zij graag terug wilden zien in het gebied.

De sfeer was goed. De meeste deelnemers konden werken aan het gebied dat zij graag wilden, waardoor er met veel enthousiasme aan het werk gegaan is. Tijdens de terugkoppeling konden de deelnemers een van de andere groepen bekijken. Daarna was er nog de ruimte om rond te lopen en de overige resultaten te bekijken. Hieronder wordt kort per tafel de sfeer besproken en de uitkomsten opgesomd.

Ossekamp en De Waarden

De deelnemers zagen de Ossekamp en De Waarden als achtertuin van hun huis. Doordat het middelste deel van De Waarden en het zuidelijke deel van de Ossekamp niet in de voorkeursrichting zitten, was het zoeken naar een optimalisatieslag. Er is nagedacht over de inrichting van de natuur met paden en de toegankelijkheid ervan, en de bereikbaarheid via het water van hotspots zoals de bierbrouwerij.

Essentieel voor het gebied is de doorstroombaarheid van de meander, hierdoor kunnen bezoekers een rondje varen. Doordat de geul en aanlegplek bij Kasteel Oijen niet in de voorkeursrichting zit, is er gezocht naar een mogelijke nieuwe locatie voor een aanlegplek voor kano's en kleine bootjes. De groep heeft deze gevonden in de ingang van het Burgemeester Delenkanaal. De exacte inrichting wordt later bepaald, maar er zijn duidelijke handvatten meegegeven. Verder is gekeken naar routes en parkeerplaatsen. De voorkeur gaat uit naar meer kleine parkeerplaatsen zodat op meerdere plekken het gebied ingegaan kan worden. Tot slot zijn er uitkijkpunten en vogelkijkhutten toegevoegd.

Diedensche Uiterdijk

Er werd constructief samengewerkt en ideeën uitgewisseld. Er was veel overeenstemming over de geschetste inrichting. Allereerst is er ruimte genomen om het kaartbeeld en keuzes nader toe te lichten. Zo vond men het jammer dat de lanenstructuur in de Diedensche Uiterdijk (deels) verdwijnt. Ook is de ruimtelijke verschijningsvorm van hardhout- en zachthout- oobos nader geschetst, een belangrijk ingrediënt van het deelgebied van de Diedensche Uiterdijk.

Vervolgens is de groep aan de gang gegaan met het schetsen van routestructuren, waarbij met name een doorgaande route op de rand van de Lelyzone als belangrijk werd gezien vanwege de zichtbaarheid van de rivier. Deze route zou meer moeten zijn dan enkel een struinroute, maar bijvoorbeeld ook met een mountainbike toegankelijk kunnen zijn. Op diverse plekken langs de dijk

zijn de transferia gepositioneerd, zowel informele als iets grotere entrees met parkeerplekken. Ook is er geschetst op een zonering van drukke (rondom Megen en de radiatoren) en luwere delen (het hart). Ten slotte waren de zichtlijnen en uitkijpunten een belangrijk punt, waar aandacht voor is geweest. Er is nadrukkelijk aandacht gevraagd voor een goede aansluiting op de routes naar Demen-Dieden.

Gezicht van Megen

Aan de tafel met als onderwerp het gezicht van Megen aan de Maas ging het over de inrichting van het gebied ten noordoosten van Megen. Vanwege groot enthousiasme zijn zelfs de pauzes overgeslagen om zo veel mogelijk op kaart te krijgen. De opgave die bij het Gezicht van Megen op tafel lag was het historisch profiel van Megen in stand houden, zoeken naar een verkeersoplossing en het toevoegen van een kwaliteitsimpuls. In de werkplaats is er gezocht naar een manier om alles te verbinden. Aan tafel is allereerst een programma van eisen opgesteld, waarna later geschetst is op de nieuwe inrichting.

Programma van Eisen:

1. veiligheid: pont bovenstreams van haven uitgang is veiliger → vraagt aandacht
 2. inpassen bebouwing + (sanitaire) voorzieningen voor de haven
 3. passantenhaven toevoegen
 4. 'skyline' van Megen is heilig: buitendijkse veldje is heel belangrijk voor Megense gemeenschap, maar ook een rommeltje
 5. inpassen parkeerplaats: combineren trailers + transferium voor overige bezoekers
 6. aandacht voor zicht van Gelderland naar Megen
 7. Megen is een beschermd stadsgezicht
 8. haven klein houden i.v.m. verkeersaantrekkelijke werking
 9. "echte Megenaren zwemmen niet"
 10. voor Megen noordelijke aansluiting behouden (auto)
- bonussen:
11. verbeteren wandelstructuur
 12. trekpont
 13. voetgangersbrug
 14. inrichting buitendijkse veldje

In de werkplaats is gezocht naar een optimalisatieslag van de schets waar de provinciale weg, de Noord-Zuid, op zijn plek blijven liggen.

Geul Appeltern-Maasbommel

De beoogde maatregelen voor dit deelgebied zijn met elkaar in detail doorgelopen, zodat een goed gedeeld beeld ontstond. Verschillende inhoudelijke aandachtspunten en ideeën zijn daarbij naar voren gebracht, waarbij ook gekeken werd naar alternatieve oplossingen.

Hoofdpunten/verder uitwerken doorsteek Gouden Ham:

15. dimensionering! + effectiviteit langs de rivier
16. gevolg van doorsteek is een vraagpunt op waterkwaliteit en peilbeheer
17. welke kansen zijn er voor recreatie en toervaart? En voor vermindering blauwalg?
18. wat is de impact voor het strand Maaslanden: zwemmen, waterkwaliteit, varen
19. insteek vanuit Maas nu buiten gebied SF-Beton
20. rekening houden met huidige gebruikers en bewoners
21. aanlegsteiger bij stoomgemaal De tuut → maar dan wel ter plaatsen waar maatregelen genomen worden door project in de uiterwaarden
22. doorsteek benutten voor kleine bootjes
23. recreatieve route in uiterwaarden Maasbommel-Alphen

Hoofdpunten/verder uitwerken Maasbommel:

24. wat is effect op stromingen + peil op De Gouden Ham v/d doorsteek
25. verlagen veerstoep bij Maasbommel
26. nieuwe geul 80 meter van dijk en 3,50 meter diep, uiteinde aangetakt.

Verkeer op de dijk

Aan de tafel met het verkeer op de dijk, vond iedereen het een interessant onderwerp waarin ze zich goed konden uitleven. Er is begonnen met twee stellingen en daarna is stroomafwaarts de hele dijk afgelopen. Er kwamen goede ideeën op tafel.

De eerste stelling ging over: Wat willen we op de dijk? Voor wie is hij? De dingen die naar voren kwamen gingen over dat de dijk een toeristisch traject is, dat er plaatselijk alternerend eenrichtingsverkeer moet komen, dat er zo min mogelijk sluipe- en vrachtverkeer moet rijden en dat bestemmingsverkeer nog steeds goed gebruik moet kunnen maken van de dijk.

De tweede stelling was: vervang je sluipeverkeer niet door recreatieveverkeer? Daarvoor zijn verkeersremmende maatregelen bedacht. Geen drempels, wel versmallingen en chicanes.

Het is belangrijk om te zoeken naar een 'ritme'. Niet steeds op en neer. Op de gecombineerde tracés moeten 'auto's te gast' worden

Routestructuren Gelderse zijde

De deelnemers aan deze tafel waren goed op de hoogte van de lokale situatie tot aan Maasbommel. Verder benedenstrooms was er beperkt kennis aanwezig, terwijl in werkplaats 9 juist aandacht was

gevraagd voor de aansluiting op Over de Maas en de routes bij Alphen. Toch zijn systematisch de bestaande routes in beeld gebracht. De kansen op versterking en aansluiting van diverse routes op zowel de Gelderse als de Brabantse kant zijn uitvoerig besproken. Daarbij is door de deelnemers een realistische afweging gemaakt in ambitieniveau.

Er is gewerkt aan de versterking van varen (kano en fluisterboot), fietsen, struinen, wandelen. Ruiterpaden werden als niet noodzakelijk aangemerkt, omdat er in het gebied nauwelijks worden gereden en geen maneges zijn.

Bij Struinroutes werd voorgesteld: volg het landschap, sluit aan bij bestaande landschappelijke structuren, ga niet alleen maar rechtdoor, zoek openheid, kies voor paden op palen bij kwetsbare/lastige plekken, ook i.v.m. zonerings

Deel 2 werkplaats 10

In het tweede deel van werkplaats 10 mochten de deelnemers nieuwe groepjes maken, om na te denken over een pitch voor het gebied. De pitch moest gaan over de kracht en (concurrentie)positie van het gebied. Waarom mensen hier willen wonen of het gebied willen bezoeken. 'Wat zet je in de etalage?!'. De deelnemers konden de meegenomen plaatjes en slogans gebruiken. Hieronder zijn de 4 pitches weergegeven.

Pitch 1:

Beste Koning, excellentie, lieve toeristen, wij brengen jullie vandaag *the best-kept-secret* onder de aandacht. Tegenwoordig is het natuurlijk gebruikelijk om een *secret* wereldkundig te maken, maar dat doen wij niet. Wij houden het lekker voor ons zelf.

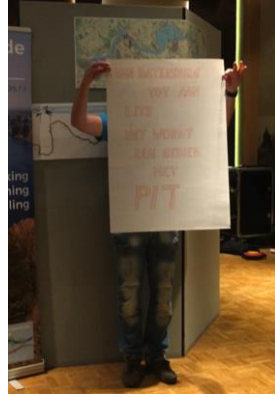
Want wat kun je hier heerlijk genieten van de groene meanderende dijk langs de Maas. Het is een prachtig gebied, waar je kunt fietsen onder bomen. Waar heb je dat nog meer? Je kunt kanoën over de meanders, of je kunt heerlijk wandelen langs het water van bakenboom naar bakenboom.

Waar het om gaat is dat je je ogen de kost geeft. Je ziet niet alleen maar groen, maar nog veel meer.

Er is een vogelkijkhut op waterniveau. Stel je voor, je daalt af, kijkt over het water, en ziet de meest mooie vogels langs het water scheren. Of zelfs een bever! Maar je kunt bij ons ook lucht zien. Want er is een Harense toren, genaamd Rapunzel, waarvan je een prachtig uitzicht hebt van Nijmegen tot aan Den Bosch. Tussen Nijmegen en Den Bosch vindt u Ravenstein, een unieke geheel gerestaureerde vestingstad, er is een prachtige molen, de kloosterstad Megen, het is gewoon te mooi om alleen te benoemen. Dus naast het kijken en het beleven creëert het een gevoel van verbinding, omdat je helemaal tot jezelf komt, helemaal tot rust. En als je in verbinding staat met jezelf, sta je in verbinding met de rest van de wereld en de omgeving.

Dat is wat wij bedoelen met *the best-kept-secret*.

Pitch 2:

De Meanderende Maas. Meander mee.

Meander Mee

1. actief (wandelen, fietsen, varen)
2. gezellig (familie, vrienden)
3. cultureel (lokale kunst, molen, kloosters)
4. historisch (kleine stadjes, stoomgemaal, kerkjes)
5. culinair (geweldige lokale restaurants, prachtige bierbrouwerij)
6. onontdekt/ en ontdek (tuinen Appeltern, Teeffelen, ook bevers etc.)
7. pontjeshoppend (rondje-pontje)

of kom hier veilig en rustig wonen

Want de parel van Nederland, ligt in Gelderland en Brabant, aan de overkant.

Pitch 3:

De opgave waar we voor staan heeft te maken met de dijkversterking, rivierverruiming en de gebiedsontwikkeling.

Wat maakt dit gebied nou zo uniek? Dat zijn de cultuurhistorische stadjes, zoals Ravenstein, Batenburg, Megen en Lith. De bakenbomen als groene stippen langs de blauwe Maas. De kleinschaligheid, de eigenheid, het unieke karakter van verschillende kernen die er zijn. Unieke parels, beschermd stads- en dorpsgezichten, natuurontwikkeling, en vooral ook de recreatieve belevingswaarde, wat ook weer nieuw leven voor de cafés en lokale voorzieningen met zich mee brengt. En ook de kwaliteit van leven voor de huidige bewoners.

De Maas verbind, van noord naar zuid, Gelderland met Brabant, het verbind families, scholieren en verschillende culturen. Over en weer verbindend, dynamisch.

Daarom kunnen we zeggen: van Batenburg tot aan Lith, het wordt een gebied met PIT.

Pitch 4:

Wij scheppen: beschermd achterland, kansen voor ondernemers, prachtige nieuwe riviernatuur, veilige routes, een fijne woonomgeving, mooi gebied om te recreëren en beschermd achterland. Wij scheppen samen, en we zien dat het goed is.

Deel 3 werkplaats 10

Het derde deel van werkplaats 10 bestond uit een bestuurlijk bezoek aan de werkplaats. Nadat de bestuurders en volksvertegenwoordigers waren bijgepraat over het project en de participatie daarbij, was er de gelegenheid voor interactie tussen bestuurders en deelnemers van het participatieproces (leden werkplaatsen en klankbordgroep). Hiervoor werd er een interviewronde georganiseerd, waarbij verschillende werkplaatsdeelnemers, maar ook de deelnemers uit de klankbord en bestuurders/volksvertegenwoordigers, vragen kregen. Hierbij ontstond een leuke en interessante interactie tussen bewoners en bestuurders, ondermeer over de vraag hoe bij de besluitvorming nu rekening gehouden wordt met de uitkomsten van de werkplaatsen.

Vooruitblik werkplaats 11

In oktober vindt de volgende werkplaats plaats. Tot die tijd wordt het advies voorkeursrichting verder uitgewerkt en wordt het concept voorkeursalternatief in concept vastgesteld door de stuurgroep. Tijdens de werkplaats in oktober zullen we de inzichten over het voorkeursalternatief delen en ingaan op de verdere besluitvorming.

Aanwezige deelnemers werkplaats		

Aanwezige leden projectteam		
Berto	Meeuwissen	Werkplaatsleider

Met opmerkingen [1]:

Jan	Bouman	Presentator kansrijke alternatieven
Tim	Smit	
Petra	Van den Brand	
Hans	Van Engen	
Samantha	Hoogewerf	
Fer	Kalis	
Michelle	Leemkuil	
Bert	Flach	
Peter	Rutten	
Jos	IJkhout	
Angela	van den Elshout	